

„Nagy vágyam volt, hogy kimehessek a Sony gyárba söpörni” Interjú Kosaras Attilával, az UnivTV nyugalmozott főszerkesztőjével

A Pécsi Tudományegyetem egykori és jelenlegi polgárainak nem kell bemutatni Kosaras Attilát: a sokféle szervezeti keretben évtizedek óta működő egyetemi televízió alapítóját, operatőrét és szerkesztőjét, hiszen sokak nemcsak nézői, de szereplői is voltak a munkatársaival készített híradóknak, kisfilmeknek és interjúknak. Az utóbbi évtizedben szakszervezeti vezetőként is sokat tett az integrált egyetem munkavállalóiért. 45 éves, az egyetem érdekében kifejtett munkáját 2019-ben Életműdíjjal ismerte el a PTE vezetése.

Arra szeretnélek kérni, hogy a családról, gyermekkorról, iskoláidról beszélj. Ezekről az eddig veled készült interjúkban nem volt szó.

1. kép – Kosaras Attila (2021, Fotó: Csontos Szabolcs)

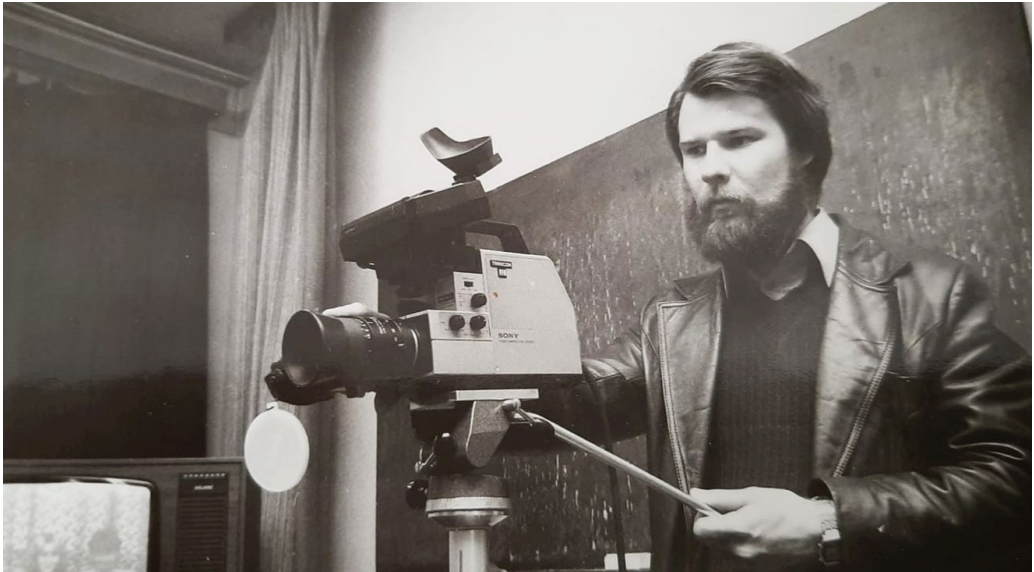
Pécsi születésű vagyok, az Őz utcában laktunk nagyszüleimmel, egy háromgenerációs családban nőttem fel. Rengeteget tanultam a nagypapámtól, főleg történelmet és földrajzot. Azt se titkolom, hogy ministráltam a Pius-templomban, sőt még harangoztam is. Amikor mellément, akkor a nagypapám hallotta a kertben, és mondta, amikor hazamentem, hogy „Öcsi, nem fogtad meg a végét a haragnak, mert kongott egyet”. Az I. számú gyakorlóba jártam iskolába, ahol Szentistványi Gyula¹ volt az igazgató, és ott is tudták, hogy hittanra jártam, de soha nem kérdezték, hogy miért járok, pedig körmenetre is mentem. Bán Endre² plébános nevét ki kell emelnem, mert óriási ember volt. Amikor odajött a Pius-templomba, a gyerekmisét kapta meg, és elérte azt, hogy a mamik jöttek a beatmisére... Később püspöki helynök, majd a Hittudományi Főiskola rektora lett. Ő temette a szüleimet, minket esketett a feleségemmel és a gyerekeimet keresztelte, bérálta. Nekem a Pius-templom második otthonom volt gyerekkoromban, amit nem bánok. Nekem semmi negatív, semmiféle rossz élményem nem volt, élveztük, gyerekek voltunk, fegyelmet tanultunk, tudtuk, hogyan kell viselkedni, tanultunk latint, mert még latinul ment a mise.

Technikusként végeztem a Gépipariban,³ és a Tanárképző Főiskolán kezdtem dolgozni az Oktatástechnológia Szakcsoportnál 1978-ban, ahol mindjárt belesöpöntem

1 Szentistványi Gyula (1926–2015) tanár, a Pécsi Tanárképző Főiskola (PTF) Gyakorló Általános Iskolájának igazgatója (1959–1973).

2 Bán Endre (1934–1995) katolikus pap, teológiai tanár, a pécsi Jézus Szíve plébánia segédlelkésze (1974–1978), plébánosa (1978–1993), a Pécsi Hittudományi Főiskola rektora (1991–1995).

3 Ma a Zipernowsky Károly Műszaki Technikum.

2. kép – Kosaras Attila (1978)

a videótechnikába. Autodidakta módon tanultam ezt, illetve rendeltünk német szakújságokat, és azokból kezdtük el az egész szakmát „tanulni”. Előképzettségem annyiban volt, hogy fiatalabb koromban fényképeztem, Jakab Antalhoz⁴ jártam a Pécsi Bőrgyárba, ott laboráltam a negatív képeket a bátyámmal. Utána folyamatosan tanultam, elvégeztem két egyetemi szakot az akkori Janus Pannonius Tudományegyetemen (JPTE), mert diploma kell mindenhova. Én ennek nem tulajdonítottam jelentőséget, mert engem a szakma érdekelt, ezért is adtam fel például a kosárlabdát, mert el kellett döntenem, hogy mivel akarok komolyan foglalkozni. 1983-ban pedig elindult a pécsi kísérleti kábeltévé, és Gombosi Attila⁵ hívott, hogy csináljuk közösen. Hétfői napokon volt az adás, amit nem tudtunk rögzíteni, tehát ami a „csövön kiment”, az ment ki, mert nem volt rögzítő magnó... Másnap az utcán, Kertvárosban mondták, hogy láttuk ám a műsort – az ember örült, hogy valami értéket teremtett.

Visszatérve az iskolákhoz, nagyon fontos, hogy a mindenkori egyetem mindig nagyon korrektül állt a képzésekhez. Amikor én elkezdtem Budapesten az operatőri képzést Borhidi Attila⁶ dékanátusa alatt, ő mondta, hogy „Attila, jelentkezz, ha fölvesznek, mi mindent állunk.” Pál Károly⁷ nevét meg kell, hogy említsem, ő volt a tanszékvezető Kóczián Antal⁸ után, akit a háta mögött úgy hívtunk, hogy Apánk. Egyszer el is szóltam magamat, mert azt hittem, hogy nincs benn az irodában: aztán bementem az irodájába, és mondtam neki, hogy ne haragudjon, de így hívjuk. Ő is támogatta a kollégák tanu-

4 Jakab Antal (1929–2019) vegyésztechnikus, ipartörténész, a fotokémia elismert európai szaktekinetlye.

5 Gombosi Attila (1945–) technikus.

6 Borhidi Attila (1932–) biológus, akadémikus, a JPTE Tanárképző (TK), majd Természettudományi Kara (TTK) Növénytani Tanszékének vezetője (1988–1997), a JPTE Tanárképző Karának dékánja (1989–1991).

7 Pál Károly, a JPTE TK Oktatástechnológiai Szakcsoportjának tanszékvezetője.

8 Kóczián Antal, a JPTE TK Oktatástechnológiai Szakcsoportjának tanszékvezetője.

3. kép – Pál Károllyal (2016)

lását, büszke volt Körtére,⁹ rám is és másokra is. Szerették is az Okitekit¹⁰, azért is kapta ezt a nevet a hallgatóktól. Megtanítottuk őket minden audiovizuális fogásra: hogyan kell hangosított diasorozatot, írásvetítő fóliát csinálni, sőt videózni és fotózni is megtanultak. A következő kihívás számomra az volt, hogy a Magyar Operatőrök Társaságának volt egy videó szekciója, ahova jó lett volna bekerülni, de nem volt könnyű. Én is többször próbálkoztam, aztán a végén felvettek. Megmondom őszintén, lehet, hogy nagyképűnek hangzik, de rögtön kiírtam a nevem mellé a stáblistára, hogy HSC.¹¹ Sokan kérdezték, hogy mi az – mindig azt mondtam, hogy ez egy komoly szakmai elismerés! Miután Barakonyi Károly¹² rektorsága idején a televízió átkerült a Rectori Hivatalba, Kuráth Gabriella,¹³ a marketing osztály vezetője, támogatott mindenben.

Én állandóan aktív voltam, hogy csináljunk valamit, minél jobbak legyünk, és az egyetemnek minél jobb visszhangot tudjunk biztosítani a médiában. Ne felejtjük el, hogy az 1980-as és 1990-es években a televízió még jelentős befolyással bírt, az emberek többet nézték, volt önálló műsorunk a Pécs TV-nél. Ez úgy történhetett, hogy bementem 1992-

⁹ Körtvélyesi László (1948–) fotóművész.

¹⁰ Oktatástechnológiai Szakcsoport.

¹¹ Hungarian Society of Cinematographers.

¹² Barakonyi Károly (1938–) villamos- és gazdasági mérnök, egyetemi tanár, a JPTE, majd a Pécsi Tudományegyetem (PTE) Közgazdaságtudományi Kara (KTK) Stratégiai Management Tanszékének vezetője (1986–2004), a JPTE rektora (1994–1997).

¹³ Kuráth Gabriella közgazdász, egyetemi docens, 1995 és 2019 között a JPTE, majd a PTE Rectori Hivatalában dolgozott különböző beosztásokban marketing területen, majd marketingvezetőként.

ben Kismányoky Károlyhoz,¹⁴ akinek nagy tisztelője vagyok, nagyon sokat lehetett tőle tanulni, de szegény ő sincs már köztünk. Mondtam neki, hogy „Karcsi, van profi technikánk, készítenénk az egyetemről anyagokat, mit szólsz hozzá?” Azt mondta: „Attilám, mikor hozod?” „Hát – mondom –, mikor hozhatom?” „Csinálunk neki egy műsorsávot, és akkor kéthetente hozod a műsort, az jó?” „Tökéletes.” Kéthetente ott volt az egyetem a Városi TV csatornáján is, és még közben harmincvalahány csatornán, akik átvették a műsort. Egyszer Kismányoky behívatott, és kérdezte, hogy lenne-e kedvem egyházi műsort készíteni. Laczkó Zsuzsával kezdtük el a munkát, aki az egyetemi tévében is első munkatársam volt, később a bölcsészkaron tanított. Igent mondtam, nehezen indult, de hamarosan mindenhova bemehettünk, szeretettel hívtak, elhívtak az ünnepeikre, olyan volt, mintha oda tartoznánk. Fesztiválokra vettünk részt, 1995-ben, a vallásos filmek fesztiválján a Miasszonyunk rendbeli Jolánka néniről szóló anyaggal elhoztuk a képi ábrázolás díját. Jártasabb lettem a vallástörténetben, a többi egyház történetében is. A pápa látogatásakor is forgattam, ami óriási élmény – nemrég volt 30 éve. Nagy élmény volt kint lenni a kamerákkal, miközben dúlt a háború Jugoszláviában. Olyan biztonsági készültség volt, hogy mindent átnéztek, kipakoltattak, átvizsgáltak és végig úgy figyeltek, mint egy radar. De megint egy olyan lehetőség volt, ami nem sok embernek adatott meg, hogy forgathat egy pápai misén.

Két gyermekem van, a fiam szintén televíziós lett, itt dolgozik az egyetemen, az UnivTV-nél, de fotózik és videózik is – kicsit őt is megfertőztem. A lányom gyerekpszichológus lett, Szegeden végzett, nem Pécsen, ez egy „kicsit” bánt. A fiaméknál van három unokánk, 3, 11 és 13 évesek. (2022-ben – a szerk.) A lányomnál pedig van egy hároméves kislány. Sokat vagyunk velük, tündéri mind a négy. Ők most az életünk céljai. A feleségem, aki elvisel már 47 éve, mindenben támogat, enélkül nem tudtam volna így dolgozni és azt csinálni, amit szerettem volna. Óvónő és tanító volt, már szintén nyugdíjas. Ha kibírt mellettem 47 évet, akkor már a többit ki fogja. A szüleim is, nagyszüleim is ötvenéves házasságot megértek, ez valahol a családban benne volt, nem szoktunk nagyon válni, hosszú távra tervezünk.

Néhány dologra visszatérnék, ami részletesebben érdekel. Az egyik az, hogy amikor odakerültél az Oktatástechnológiai Szakcsoporthoz, milyen technikai feltételekkel kezdtetek el dolgozni, és ez hogyan változott, fejlődött. Tudjuk, hogy nagyon sok dologban országos tévéket és sokkal nagyobb anyagi lehetőségekkel rendelkező társaságokat elöztetek meg. Nekem nagyon tetszett, amit valahol mondtál, hogy amikor elkezdtétek, akkor gyakorlatilag két hokedli volt, azzal indult el a munka.

1993-ban valóban két hokedlival kezdtünk Hámori József¹⁵ rektorsága idején, aki első megszólalónk is volt. Kaptam is a 20. évfordulóra a kollégáktól egy hokedlit egy kis résztáblával. Az Okiteki a fekete-fehér fotó időszaka volt, nekünk volt először motoros filmtoábbítással rendelkező Canon fényképezőgépünk, ami lehetővé tette, hogy gyorsan exponáljunk képeket, ez sokszor nagyon fontos volt. Az audiovizuális technikát is tanított-

¹⁴ Kismányoky Károly (1943–2018) festőművész, a Pécsi Műhely alapító tagja, animációs filmrendező. A nyolcvanas években a Pécsi Városi Televízió igazgató-főszerkesztője, majd a JPTE Művészeti Kar Mediális Művészeti Informatikai Tanszékének alapítója. Jelentős szerepet játszott a Művészeti Kar zenei informatika, elektronikus zenei és videós, illetve animációs filmes képzéseinek elindításában.

¹⁵ Hámori József (1932–2021) biológus, egyetemi tanár, akadémikus, 1992 és 1994 között a JPTE rektora.

tuk, a hangfelvételekhez négysávós Revox magnóink voltak. Hangfeltételeket készítettünk a nyelvi képzésekhez, saját stúdióinkban teljesen jó minőségben tudtunk hangot felvenni. Mindig próbáltunk fejlődni és haladni a technikával, ha mást nem, elolvastuk, amit értünk az újságokból. Figyeltük a tesztek, hogy melyik kazetta mennyire dropotos, azaz hol van jelkiesés, hol nem jó vagy sérült az emulzió. Tudtuk, hogy a TDK például megbízható, és olyan kazettákat vettünk, amelyek hosszabb távot bírtak. Körte a fotóban tudta, hogy milyen a legjobb alapanyag filmben, papírban. Aztán 1985-ben megjött az első színes Betacam kameránk, az megint egy külön világ volt, közelebb állt a valósághoz. Majd jött az említett 1993, amikor pályázat útján két képmagnót vettünk. Nehéz volt elmagyarázni sokaknak, hogy nem felvenni akarunk valamit, hanem a saját felvételeinket vágjuk, szerkesztjük, és ahhoz két gép kell. Meg kell említenem, hogy Pál Karcsi után Petőcz György¹⁶ vette át az Okiteki vezetését, majd Horányi Özséb¹⁷ felsőbb utasításra az egész Okitekit megszüntette. A dolgozók többsége máshová ment dolgozni. Petőcz kémikus volt, de ebben a helyzetben támogatott minket, majd ő is átkerült a Kémia Tanszékre, és onnét ment nyugdíjba.

Ilyen körülmények között lett nekünk az 1993-ban induló Univ TV-nél professzionális Sony Betacam rendszerünk, ekkor még a körzeti tévének sem volt ilyen technikája, nekünk volt Betánk először. Saját stúdiót is fel kellett építenünk, amiben Körte is nagyon erősen kivette a részét, rajta kívül Mester Antal, Hetényi Zoltán, Gőcze Zoltán, Kiss Zoltán vágó és még jó páran, akik maradtak. Be kellett menni egy kis helyiségbe, az volt a fölmondó. Ezt úgy tudtuk megcsinálni, hogy kivágtunk egy fa keretet, beüvegeztettük, és amikor hangfelvétel volt, akkor intettem, hogy indítom a magnót, és a narrációt erre mondták fel a kolléganők. Nagyon szép korszak volt, rengeteg hallgatóval, például itt kezdett Bernát Éva, Fenyősi Zsuzsa, Schweiger Krisztián, Kisida Krisztina. 1993-ban Horányi Özséb tanszékvezető hivatott engem, hogy nem akarok-e tanítani – bekapcsolódtam az egyetemi oktatásba is. Ez nem volt előzmény nélküli, mert korábban csináltunk videótanfolyamokat Bükkösi Lacival¹⁸ és Gombosi Attilával. Volt egy ötletünk: az emberek vették a kamerát, de nem tudták, hogyan lehet jól használni. Végül balettművészekről kezdve orvosokig sokan jártak a tanfolyamra. Utána kisiparban engedélyt kellett kérni, ha valaki ebből pénzt akart csinálni, de a mi papírunkra az akkori önkormányzat megadta az engedélyt. Bükkösi Lacit megint meg kell említenem, egy zseniális ember volt. Rengeteget lehetett tőle tanulni, nagyon jól dolgoztunk együtt.

Hadd meséljek el egy történetet: Keszérü Ilona¹⁹ nem akart interjút adni, volt nála kint egy helyi televízió, felkészületlenül kérdezték. Emiatt mondta nekem, hogy nem szeretne nyilatkozni. Végül sikerült rábeszélni azzal, hogy mi rendesen felkészülünk. Mondtam a riporterneknek, hogy mindent meg kell róla tudnunk, mire megyünk, legyen információnk a művészi munkásságáról. Elindult a forgatás, Keszérü Ilona nézegette a fiatal hallgatót, vajon ő fog kérdezgetni? 50 év van közöttük! Mi utánanéztünk pontosan, hogy mikor milyen technikával, színvilággal dolgozott. Például rákérdeztünk, hogy az

¹⁶ Petőcz György (1954–) kémikus, a JPTE/PTE Természettudományi Karának egyetemi docense.

¹⁷ Horányi Özséb (1942–) villamosmérnök, nyelvész, egyetemi tanár, 1992 és 1996 között a JPTE Bölcsészettudományi Karának dékánja, 1995 és 1999 között a Kommunikációs Tanszék vezetője.

¹⁸ Bükkösi László (1939–2004) televíziós szerkesztő, riportter, rendező, újságíró.

¹⁹ Keszérü Ilona (1933–) Kossuth-díjas festőművész, professor emerita. A JPTE Képzőművészeti Mesteriskola egyik alapítója, 1996 és 1998 között a Festészet Tanszék vezetője.

adott időszakban miért volt olyan domináns a kék szín – erre Ilona előrébb ült a széken és kinyílt, folyt belőle a szó. Vége a riportnak, odajön hozzám és gratulált: „nagyon jó volt a kishölgy, jól felkészült, fontos voltam a számára”. Majd körbevezetett, a fal mellett álltak a képek, ilyenkor a tévés mire számít, hogy kap egy képet – erre Ilona azt mondja a hallgatónak: válasszon ő egyet. Gondoltam, hogy a hallgató választ, aztán majd én is, de semmi, ő megkapta, én nem. Amikor beült a hallgató az autóba, azt mondta: „Attila, odaadom neked”. Erre én: „nem adod, ez a te képed, te dolgoztál sokat.” Ezek ilyen imádnivaló történetek, amire jó visszaemlékezni. 1993-ban tehát elindult az Univ TV, a „hokedli” után fejlesztettünk folyamatosan. Szerencsénk volt, hogy Barakonyi rektor fontosnak tartotta a televíziót, ő is amatőr filmes és nagyon jó fotós is. Mindig följajlottam neki, mert jó viszonyba kerültünk, hogy „Rektor Úr, ha nem lesz állásod, majd a tv felvesz”, és akkor mosolygott. Növekedett a létszám, státuszokat kaptam. Még egy fontos dolog, amit sokan nem tudnak: volt egy egyetemi rádió is, és azt is én vezettem. Kuráth Gabi behívatott, hogy van egy lehetőség, csináljunk egyetemi rádiót. A Magyar Rádió Pécsi Körzeti és Nemzetiségi Szerkesztőségébe, Kovács Zoltán (1995-2003) stúdióvezető jóvoltából adtunk egy műsort minden héten csütörtökön, két órában élőben. Elindultunk, vettem egy vágógépet, hordozható riporter magnókat és műsorokat gyártottunk. Élőben jöttek a vendégek, zenét is bejátszottunk, volt külön zenei szerkesztőnk a hallgatók közül. Nagyon jó gyakorlat volt a számukra, körülbelül tíz évig ment. Hála Istennek, a hallgatók tovább dolgoztak később máshol, például Bicsák Eszter „profiként” felkerült Pestre. Jó volt, hogy tudtunk lehetőséget adni a kommunikáció szakos hallgatóknak: a rádió, televízió mellett ott volt még az egyetemi újság is. Az egyetemnek volt három olyan jól működő médiája, ami terjesztette az információkat a fiataloknak, hogy mi történik az intézményben.

Volt még egy fordulópont a videós technikában: a digitális rendszer bevezetése, amiben szintén úttörő volt ez a műhely.

Egy budapesti kiállításon nagyon megtetszett a digitális technika (bár – maradjunk abban – jobb az analóg, sokkal jobb a kép, de most nem akarok ebbe mélyebben belemenni). Fejlődik a világ, 2000-ben megjelent a Sonymak egy új rendszere (DVCAM), ami az év technikája volt, és meg is tudtuk venni. Ráadásul a Betacam kamera 30 kg körül volt, mire este letettem hat órákor, nem mentem súlyozni a konditerembe. Sokat szenvedtem én is derék- és gerincproblémák miatt. Tóth²⁰ rektor sokszor látta rajtam, hogy arcokat vágok, amikor felemeltem. Ő támogatta, hogy áttérjünk a digitális technikára, majd lementünk Tuzlára forgatni. Ott elém jön a rektor, üdvözlöl, és kérdezi: „Attila, ez jobb a derekadnak, könnyebb ez a kamera?” Kollégáimmal ettől a kérdéstől lefagytunk, hogy a rektor ezt kérdezi, hogy erre is figyel...

Hadd említsem meg egy korábbi rektorhoz, Ormos Máriához²¹ fűződő történetemet is. Én már az ő rektorsága alatt is szerettem volna egyetemi televíziót szervezni. Elmentem hozzá, a Rákóczi úton fogadott. Mondtam neki, hogy: „Rektor Asszony, van egy ötletem, csinálnánk televíziót stúdióval együtt.” Válasz: „Hmm, nem támogatom.” Nem adtam föl, rá egy pár évre megint mentem. Kérdezte: „Attila, még mindig a tévé? Nem! Viszlát!” Azt

²⁰ Tóth József (1940–2013) geográfus, 1994–1997 között a JPTE TTK dékánja, 1997-től 2000-ig a JPTE, 2000–2003 között a PTE rektora.

²¹ Ormos Mária (1930–2019) történész, egyetemi tanár, akadémikus, a JPTE rektora (1984–1992).

mondta a Kárász Kati, az akkori titkárnője: „Te hamar végeztél, Attila...” Jó pár évre rá meglátogattuk Ormost a kertvárosi otthonában, mert kapott egy magas kitüntetést, és beszélgetni szerettünk volna vele. Miután vége a riportnak, mondtam neki, „látja, Professzor Asszony, én ezért szerettem volna már előbb elindítani a televíziót.” Erre ő: „Attila, rossz döntést hoztam.” Ormos Mária – szóhoz se jutottam – azt mondja neked, hogy ő tévedett.

Több meghatározó szellemi nagysággal, így Fülei Szántó Endrével,²² Kele Pállal,²³ Soltra Elemérrrel²⁴ vagy Pandur Józseffel²⁵ készítettünk interjút, ezek nagy élmények voltak. Volt, hogy felvettem másfél órát, és mert nem volt elég kazettánk, mára már csak a megvágott anyagok vannak meg. Milyen jó lenne, ha meglenne az a másfél óra. Ezek komoly szakmai kihívások is voltak számomra, mert mindegyik ember más volt, másképp kellett világítani az arcát, másképp kellett vele kommunikálni, elérni, hogy elfogadjon, hogy megnyíljon a beszélgetés során. Be kell „melegíteni” az alanyt, beszélgetni kell vele, és nem azt mondani, hogy üljön le, aztán mondja. Volt, hogy barátságok is kialakultak, például Kós Lajos²⁶ bábtervezővel, nekünk egy idő után Lulu bácsival, a Bóbita Bábszínház alapítójával.

Ez a történeti kutatásokhoz is igen fontos. Mindig bánkódunk egy-egy professzor elhunytát nyugtázva, hogy vele is kellett volna interjút készíteni. De mi nemcsak a professzorokat szeretnénk megszólaltatni, hanem azokat, akik más területen dolgoztak az egyetemért, például a tévések...

Köszönöm, jólesett. Kérdezték a barátaim tegnap este, hogy hova mész, mondtam, hogy jelenésem van, egy egyetemi folyóiratnak fogok nyilatkozni. Most nyugdíjban kaptam egy életműdíjat az egyetemtől, meghatódtam. Ahogy az ember öregszik, sokszor és többet jönnek a könnyek a szemébe, mint amennyit szabadna. Én elég érzelmes lettem az utóbbi időben.

Én kilenc rektort küzdöttem végig, ha jól számolom. Mindig azt mondtam a kollégáknak, ő a rektor, őt kell segíteni, mindegy, hogy most nekem ő szimpatikus vagy nem szimpatikus, ő a rektor és kész. Hála Istennek, egy rektorra sem tudok rosszat mondani, valahogy mind megszerettek bennünket. Lénárd²⁷ rektor minden forgatás után odajött, kezét fogott, és köszönetet mondott. Már mondtuk neki, hogy „Rektor Úr, ne gyere mindig ide, mert az olyan ciki.” De ő egy ilyen ember. Nagyon szép gesztus, csak nem mindenki érti jól.

Van egy program, amit meg kell még említenem, ez pedig a Nyitott Egyetem. Szerettem volna egy olyan előadássorozatot, amit régen a tévében Öveges professzor csi-

22 Fülei-Szántó Endre (1924–1995) nyelvész, filológus, egyetemi tanár (JPTE TK/BTK).

23 Kele Pál (1930–2019) római katolikus plébános, címzetes apát.

24 Soltra Elemér (1922–2013) képzőművész, a Pécsi Pedagógiai Főiskola, majd a Pécsi Leőwey Klára Gimnázium tanára. A PTF/JPTE TK Rajz Tanszékének oktatója (1966–1983), tanszékvezető (1972–1983).

25 Pandur József (1939–2020) festőművész, művészettörténész. 1963-tól a PTF/JPTE TK Rajz Tanszékén tanított rajzot, művészettörténetet és népművészetet.

26 Kós Lajos (1924–2008) bábtervező, rendező, a Pécsi Nemzeti Színház Bóbita Bábszínházának művészeti vezetője (1981–1989).

27 Lénárd László (1944–) Széchenyi-díjas orvos, neurobiológus, egyetemi tanár. 2002 és 2003 között a PTE Általános Orvostudományi Karának dékánja, 2003 és 2007 között a PTE rektora.

4. kép – A Nyitott Egyetem előadásának felvétele (2019)

nált, vagy mint a Gólyavári esték voltak. Koltai Dénes²⁸ volt ebben az időben a rektorhelyettes, akivel kitaláltuk ezt a programot, és aki messzemenőig támogatta ezt a ma már sajnos nem működő projektet. A Nyitott Egyetem lényege az volt, hogy az egyetem által létrehozott tudományos eredményeket közérthető módon mutassuk be. Eleinte én vettem fel a kapcsolatot az előadókkal, hamarosan azonban már a dékánok kerestek meg engem, javaslatot téve, hogy ki szerepeljen a kar képviselőjében, mert jó reklámnak gondolták a kari tudósok szereplését. Akár kordokumentumok is ezek a felvételek: bemutatják, hogy az akkori technika, az akkori tudomány milyen szinten állt. Milyen jó lesz visszanezni 30 év múlva... Technikai szempontból is kihívás volt a darus (krán) kamera alkalmazása, amikor nem a földdel párhuzamosan mozog a kamera, emellett több rögzített kamerát is használtunk, és folyt a projektoros vetítés is.

Annak ellenére, hogy tavalyelőtt nyugdíjba mentél, a kapcsolatod nem szakadt meg az egyetemmel, sőt egyrésztől van az oktatás, másrésztől további tévés munkák. Kérlek, beszélj ezekről!

1993-tól 2020-ig tanítottam a bölcsészkar kommunikáció szakán, majd többfelé, ahova hívtak, például a szekszárdi főiskolai karon és a Pollack Mihály Műszaki Főiskolán. 2020-ban a covid-járvány alatt még egy fél évet tanítottam Teamsen, de rájöttem, hogy ez nem az én világom, így a következő félévben már nem vállaltam egyik helyen sem órát. Online

²⁸ Koltai Dénes (1947–2022) andragógus, a PTF/JPTE TK/PTE BTK/PTE TTK egyetemi docense, majd 2009-től egyetemi tanára, 2005–2012-ig a PTE Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karának dékánja, 2002 és 2005 között a PTE rektorhelyettese.

nem tudok a laptop előtt ülve rendesen bejátszani egy filmet, nem tudom megmutatni, hogyan csinálók árnyékot az arcra, nem tudom megmutatni a teret. Nekem fontos, hogy élvezzem, amit csinálók, ott legyek velük, hogy be tudjam vinni a fényképezőgépet, megmutatni a rekeszt, az expozíciót. Ezt most nem tudom megmutatni a laptop előtt. Ezért döntöttem így, de a nejem is mondta, hogy „Apa, ne csináld, mert szenvedsz csak a laptop előtt.”

Nemrégiben az Egészségtudományi Kar felkért tudósportrék készítésére, eddig két film készült el. Az egyik Széll Kálmáné,²⁹ aki a miniszterelnök Széll Kálmán leszármazottja, a műtőblokkos elhelyezés itthoni megalkotója. Külföldi példa után Zalaegerszegen valószínűtlen meg, hogy több műtőblokk van egymás mellett, összekötő folyosókkal, fertőtlenítővel. A másik Cholnoky Péter³⁰ professzoré. Félelmetes élmény volt velük interjúzni, 90 év felett is teljes szellemi frissességben nyilatkoztak. Ezek az emberek valamit letettek az asztalra, értéket állítottak elő ebben az országban és annyit megérdemelnek, hogy megörökítsük az életpályájukat.

Az egyetemen nemcsak mint Univ-tévést ismernek téged, hanem mint szakszervezeti vezetőt is. Miképpen változott a szakszervezet szerepe a rendszerváltás után vagy a mostani modellváltás kapcsán? Felértékelődött a szerepe?

Jól mondod, nagyon-nagyon megnövekedett, majdnem megháromszorozódott a létszámunk, azt gondolom, hogy bennünk bíznak. Szeretném először is kihangsúlyozni, hogy a szakszervezeti munka részéről és a mostani vezetés részéről nem ellenzéki politizálás, sőt semmiféle politikát nem szeretnénk. Nálunk egy dolog a fontos, hogy próbáljunk a dolgozóknak a lehető legtöbbet kiharcolni. Nem is ez a jó szó rá, mert azt el kell mondani, hogy a mostani egyetemi és alapítványi vezetés is nyitottan áll hozzánk. Hívtak minket, megmutatták, mik a tervek, én nem hiszem, hogy ütközni akarunk. Olyan szempontból van érdekellentét, hogy ők azt mondják, hogy nincs pénz, mi meg szeretnénk, hogy legyen újra például cafeteria, ez egy természetes dolog, különben miért vagyunk. 2011-ben megkerestek, hogy lennék-e főbizalmi, mert én ismerem mindenkit a rektoriban meg a karokon is. Kérdeztem, hogy ez mivel jár, aztán elindultam, megválasztottak. Majd kiderült, hogy vezetőváltás lesz, Horváth Csaba³¹ lett a választások során az elnök, én a helyettese. Először szociális dolgokat próbáltunk intézni: színházbérletet, fitneszbérletet, könyvvásárlási lehetőséget, szociális juttatásokat, a horvát tengerparton, Porečben van két lakókocsink, ezt is fejleszteni kellett. Szerencsére egy új humánpolitikai igazgató került az egyetemre, akivel nagyon jó volt együtt dolgozni. Nem titok, Papp Ildikóról van szó, aki érzékelte, hogy fontos ez a terület. Csináltunk gyereknapot, karácsonyi ünnepséget, külön-

²⁹ Széll Kálmán (1926–) aneszteziológus, ny. főorvos. A Pécsi Orvostudományi Egyetem (POTE) Főiskolai Kar, majd a PTE Egészségtudományi Kar (ETK) Szombathelyi Tagozatának főiskolai tanára (1994–2001), 2001-től emeritus főiskolai tanára. Az elkészült filmet lásd: https://www.youtube.com/watch?v=8_-GHZV-1Hmc [2023.02.13.].

³⁰ Cholnoky Péter (1932–) gyermekgyógyász, a POTE Gyermekklinikájának szakorvosa (1956–1969), a szombathelyi Markusovszky Lajos Kórház csecsemő- és gyermekosztályának vezetője (1969–1993). 1990-től 2002-ig a POTE Főiskolai Kar, majd a PTE ETK Szombathelyi Tagozatának címzetes egyetemi tanára, majd emeritus főiskolai tanára. Az elkészült filmet lásd: <https://www.youtube.com/watch?v=ND2W0hNytlg> [2023.02.13.].

³¹ Dr. Horváth Csaba (1954–) ny. egyetemi docens (PTE ÁJK).

vonatos kirándulásokat, amíg nem volt a covid, addig jól ment minden. Szerettünk volna egy jó szakszervezetet létrehozni, ami az embereket segíti. Elindultam a Közalkalmazotti Tanács választásán is, a második legtöbb szavazatot kaptam a választáskor. Felkértek, hogy vállaljam el az elnökhelyettesi posztot. Az alapítványi fenntartásra való átállással is vannak további feladatok, például a Kollektív Szerződés módosítása, melyhez külső jogászok szakértelmét is igénybe vesszük. Örülök, amikor tudok segíteni. Jó érzés, amikor valaki hozzám fordult, mert tőlem kéri a segítséget. Szabadságra is úgy mentünk, hogy amikor Csaba elment, akkor én voltam ügyeletben, amikor megjött, akkor én mentem el egy hétre. Tehát még erre is odafigyelünk, hogy egyikünk mindig legyen itt, bármi történik.

Utoljára hagytam egy számomra is kedves témát, a filmes-videós gyűjteményed kérdését. Hogyan áll most ez a projekt?

Az 1980-as években a selejtezések során a fekete-fehér technikához tartozó képmagnót kidobták volna, a javíthatatlan objektíveket, amelyeket le kellett selejtezni, kalapáccsal összezúzták, ezt borzalmas volt látni. Ekkor felvettem a Tanárképzőn, hogy nem lehetne eladni a leselejtezett eszközöket. Akár egy szekrényt vagy széket is, ami egy dolgozónak jó még otthonra vagy a nyaralóba. Elkezdődött egy szervezési folyamat, és egyre többen adtak le leselejtezendő eszközöket. Így én sem engedtem kidobni például a fekete-fehér hordozható képmagnó kamerát, és az 1980-as években ötezer forintért megvettem, és így megmentettem. Képzelted mi volt, amikor hazavittem... Ez egy nagy készülék, ami a fél asztalt elfoglalja, ott volt a nagyszobában a fő helyen sokáig, nem lehetett hozzányúlni, ráadásul már semmire nem volt jó, de mégiscsak az az első eszköz, amit úgy hívtunk, hogy képmagnó. És ekkor kialakult ez a szenvedélyem, hogy ezeket összegyűjtsen. Kaptam eszközöket emberektől, mert hallották, hogy gyűjtöm, képlemezlejátszót, kábeltévés kamerát, amelyeket igyekeztünk működőképes állapotban tartani. Kismányoky Károly is

5. kép – A videotechnika-történelmi gyűjtemény részlete (2022)

odaadott eszközöket azzal, hogy nálam biztonságban lesznek, vidd el és tedd el őket. A pécsi körzeti stúdió híradós kamerája is ott van nálam. El tudnék képzelni egy múzeumot, ahol el lehetne helyezni ezeket, mert az embereket érdekli a technikatörténet. Én az egyetem helyében csinálnék egy múzeumot valahol, akár a Műszaki és Informatikai Karon. Az adattárolók is fontosak, annak idején a budapesti Váci utcában lehetett beszerezni a dollárboltban TDK kazettákat. Volt, hogy cipő helyett is azt vettem... Otthon régen minden Sony volt, Sony matrica volt a Zsigulim hátulján. Meglátogatott a bécsi Sony center vezetője, külön eljött Pécsre hozzám, mert hallotta rólam, hogy nem vagyok éppen százas, és tiszta Sony mániás vagyok. Felhívtak a Sony szervizből, hogy ekkor „otthon vagy a munkahelyeden vagy? Mert lejövünk a bécsi center vezetőjével.” Nagyon szerettem a Sony technikát, mert nagyon megbízható volt. Nagy vágyam volt, hogy kimehessek a Sony gyárba söpörni. Ha valaki elintézte volna nekem, sokat tanulhattam volna.

Köszönöm a beszélgetést!

(Az interjút készítette és jegyzetekkel ellátta: Lengvári István.
Pécs, 2021. augusztus 18.)

KÉPEK JEGYZÉKE

1. kép	Kosaras Attila (2021) fotó: Csontos Szabolcs
2. kép	Kosaras Attila (1978)
3. kép	Pál Károllyal (2016)
4. kép	A Nyitott Egyetem előadásának felvétele (2019)
5. kép	A videotechnika-történeti gyűjtemény részlete (2022)

A képek forrása: <https://www.facebook.com/kosaras.attila> [2023.02.02.]